

Duurzaam
ondernemen:
winst die
verder reikt!

JURYRAPPORT

PRIJSVRAAG

DUURZAAMSTE ONDERNEMER

2009

HET JURYRAPPORT

Inhoudsopgave

pagina

1.	Inleiding	6
2.	Korte beschrijving van de deelnemers	7
3.	Procedure, criteria en jury	14
4.	Verantwoording en bekendmaking van de aanmoedigingsprijs	17
5.	Verantwoording en bekendmaking van de hoofdprijs	19

1 Inleiding

De gemeente Groningen heeft de ambitie om een Duurzame Stad te zijn en in 2025 Energieneutraal te zijn. Dit kan de gemeente Groningen niet alleen met haar eigen organisatie realiseren, daarvoor heeft zij ook de inzet nodig van zowel burgers als ondernemers.

Om ondernemers te stimuleren hier een bijdrage aan te leveren, wordt o.a. jaarlijks de prijsvraag Duurzaamste Ondernemer gehouden. Deze prijsvraag staat open voor alle bedrijven in de gemeente Groningen, zowel in de binnenstad als op de bedrijventerreinen.

De winnaar ontvangt als prijs een bedrag van € 20.000,- dat besteed dient te worden aan verdere verduurzaming van het bedrijf. Ook wordt van de winnaar verwacht dat men zijn idee meer bekendheid geeft bij andere ondernemers. Daarnaast wordt een aanmoedigingsprijs uitgereikt van € 5.000,- voor een veelbelovend idee dat nog nadere uitwerking behoeft. Met de nodige publiciteit in de lokale media en middels een mailing naar alle bedrijven is deze prijsvraag onder de aandacht gebracht.

De uitnodiging om hier aan mee te doen heeft geresulteerd in 29 deelnemers en dat waren er al weer zeven meer dan in 2008. De inzendingen komen uit diverse bedrijfsbranches, o.a de bouwwereld, ICT bedrijven en adviesbedrijven. Er zitten zowel grote als kleine bedrijven bij. Het is goed om te merken dat steeds meer ondernemers duurzaam gaan denken én handelen. De jury was onder de indruk van de grote mate van creativiteit bij de deelnemers en hoopt dat de diverse plannen en ideeën gerealiseerd gaan worden. Duidelijk is dat duurzaamheid en economisch gewin steeds meer hand in hand kunnen gaan.

De opgave voor de prijsvraag Duurzaamste Ondernemer van 2009 luidde

“Welk bedrijf heeft het beste innovatieve plan/de beste innovatieve plannen om, hetzij in het bedrijfspan, hetzij in het productieproces, hetzij met het product of de dienst van het bedrijf één of meer van de volgende zaken te realiseren:

- een aanzienlijke energiebesparing*
- toepassen, opwekken en/of inkopen van duurzame energie*
- bevorderen van duurzame mobiliteit*
- duurzaam omgaan met grondstoffen en afvalstoffen*

2 Korte beschrijving van de deelnemers

Om een indruk te geven van alle inzendingen voor de prijsvraag, worden de deelnemers hieronder kort beschreven. Daarbij komen per deelnemer de bedrijfsactiviteiten en de kern van het project dan wel het plan waarmee men heeft meegedaan aan bod.

Drenth Automatic Electronics

Drenth Automatic Electronics is een groothandel in alsmede importeur van vermogens- en fijne electronica. Ook worden adviezen op dit gebied verstrekt en wordt er hardware ontwikkeld en gerepareerd.

Met het Drenth Automatic Electronics "Efficiency Platform" wordt een managementsysteem geïntroduceerd dat de gebruiker in staat stelt om de energiehuishouding optimaal te regelen. Het gaat om een multifunctioneel systeem, gericht op zowel particulieren als bedrijven. Het systeem kan verschillende functies vervullen, afhankelijk van de modules die gebruikt worden.

Energy Vision

Energy Vision is een dienstverlenend bedrijf op het gebied van advisering en realisatie van energiebesparing voor MKB-bedrijven en onroerend goed beheerders, door inzet van duurzame energieconcepten.

Energy Vision heeft samen met Europese partners (fabrikanten van systemen) een bedrijfsklaar en compact energieconcept ontwikkeld in een semi mobiele behuizing, dat via een zgn. "plug & play" principe direct aangesloten kan worden op de interne infrastructuur van een bestaand project, cq. nieuwbouwproject. In samenwerking met financiële partners kan het gehele concept in volledige exploitatie worden aangeboden.

Wm Veenstra groep

Wm Veenstra is een bedrijf dat een totaalleverancier genoemd mag worden op het gebied van drukwerk en printwerk. Het bedrijf heeft twee vestigingen, één in Groningen en één in Zwolle.

In het nieuwe pand dat drie jaar geleden betrokken werd, zijn de allerlaatste technieken voor energiebesparing toegepast. Bij de productie vrijkomende warmte wordt hergebruikt om inkomende verse lucht alvast voor te verwarmen. Niet-productievertrekken zijn voorzien van sensoren, zodat het licht alleen brandt wanneer er iemand aanwezig is. Het bedrijf heeft het ISO 14001 milieucertificaat verkregen. Zodra er voldoende tankpunten zijn in Groningen en Zwolle wil men voor het hele bedrijf auto's op aardgas in gebruik nemen. Ook is men bezig het FSC-papiercertificaat te behalen. Het bedrijf heeft nieuwe papiersoortonafhankelijke printers aangeschaft. Na veel inspanning en experimenteren is het ook gelukt om de kleurinstellingen van printers en drukpersen zo in te stellen, dat de resultaten van print- en drukwerk nauwelijks van elkaar te onderscheiden zijn. Dat heeft als voordeel dat er veel minder grondstoffen worden verbruikt, omdat er bij nieuwe vraag kleinere hoeveelheden kunnen worden bijgeprint, afgestemd op de vraag van de klant.

Menzis

Menzis is een zorgverzekeraar. Goede en betaalbare zorg voor iedereen is het uitgangspunt. Daarom werkt Menzis samen met onder andere zorgaanbieders en patiëntenverenigingen.

Menzis heeft bij de bouw van haar pand in Groningen in 2005 een systeem van Warmte Koude Opslag toegepast, koopt groene stroom in en zet in op energiebesparing o.a door monitoring van het energieverbruik. In 2007 heeft Menzis een vervoersmobiliteitsplan ontwikkeld en ingevoerd. Afval wordt zoveel mogelijk gescheiden ingezameld en afgevoerd. Tenslotte heeft Menzis een

programmaplan Documentmanagement gemaakt dat tot doel heeft om binnen 2½ jaar alle documentstromen binnen Menzis te digitaliseren, en dat scheelt papierverbruik.

Blooms

Blooms ontwerpt en maakt moderne meubelen voor de particulier en voor profit- en non-profit organisaties. Deze meubelen worden gemaakt van bamboe, soms in combinatie met andere materialen.

Bamboe is de meest milieuvriendelijke houtsoort, volgens Blooms. De plant sterft na het oogsten niet af. In de productie van bamboe naar plaatmateriaal wordt, afgezien van houtlijm, geen stof van welke aard ook maar toegevoegd. Het kleuren van de bamboe geschiedt met stoom. Schillen en zaagsel worden gebruikt als brandstof. Bamboe is een hoogwaardig produkt dat lang mee gaat. Afhankelijk van de belasting die een meubelstuk aan moet kunnen, wordt een meer of minder milieubelastende lijm gebruikt. 90% van de gebruikte lijmen zijn op waterbasis en afwerking geschiedt met biologische middelen. Het bedrijf dingt mee met het zgn. "Arc business concept", een concept voor een demontabele tafel, voorzien van oplossingen op maat. Dit concept geeft architecten, gebruikers etc. de ruimte om hun eigen wensen wat betreft gebruik en beleving in te vullen. Blooms werkt samen met Penduka, een vrouwenorganisatie in Namibië, die stoffen en leer leveren voor stoffering van de meubels.

Kids First Kinderopvang

Hoewel het bedrijf zijn hoofdkantoor gevestigd heeft in Mijdrecht, bevinden alle vestigingen voor kinderopvang zich in Groningen. De missie van dit bedrijf is : "wij willen de beste innoverende full-service kinderopvang zijn die, voor en met betrokken ouders, geheel gericht is op professionele en vertrouwde kinderopvang, met het kind steeds op de eerste plaats."

Kids First heeft een duurzaamheidsplan gemaakt voor alle locaties, inclusief het hoofdkantoor. Daarbij is er naar gestreefd om op een niet-technische en laagdrempelige manier een integraal plan te maken. Daarin komen o.a een aantal dingen voor die in 2009 al zijn gerealiseerd, zoals een fietsenplan, spaarlampen toepassen, afvalscheiding, dubbelzijdig printen en aanschaffen van duurzaam speelgoed. In 2010 wil men o.a het gebruik van Eko luiers, opvang en gebruik van regenwater, aanleg van moestuinen en het plaatsen van compostcontainers realiseren.

Schilders de Vries

Dit is een bedrijf dat actief is in onderhoud en verbetering van bestaand vastgoed. Duurzaam werken was altijd al belangrijk bij dit bedrijf, door met gebruik van zo weinig mogelijk omgeving belastende middelen, zo slim mogelijk te werken.

Schilders de Vries heeft twee speerpunten: het verduurzamen van de eigen organisatie en het verduurzamen van de bestaande gebouwde omgeving. Hierin komt aan bod: energiebesparing (o.a isolatie), duurzame energie (gebruik warmtepomp), duurzame mobiliteit (o.a auto's op aargas), duurzaam omgaan met grondstoffen (design for disassembly) en afvalstoffen (recycling bouwafval). Ook het Cradle-to-Cradleprincipe maakt hier deel van uit, vanuit de gedachte dat C2C niet alleen minder nadelen heeft voor het milieu, maar juist extra voordelen oplevert voor zowel het binnen- als het buitenmilieu. In het netwerk van vijf bedrijven onder de naam FARENO, is het bedrijf als initiatiefnemer actief. FARENO geldt in deze branche als absolute koploper op het gebied van duurzaamheid. Enkele maatregelen die bij gepland groot onderhoud van de vestiging in Groningen zijn genomen: recyclebare dakbedekking geschikt voor een groen dak, fotokatalytische verf, Cradle-to-Cradle tapijt, groene stroom en energiebesparende maatregelen.

Bootsma Projecten

Bootsma Projecten is een adviesbureau en een ontwikkelaar op het gebied van duurzame energieprojecten.

Zij doen mee met hun plan "Windwatt." Daarmee willen zij aan de voorzijde opwekking van duurzame energie realiseren en aan de achterzijde oplaadpunten voor elektrische auto's plaatsen. In twee jaar tijd wil men een netwerk van elektrische oplaadpunten realiseren in de stad Groningen welke gevoed worden door windturbines. De opbrengst aan groene energie bedraagt minimaal 9.000.000 kWh. per jaar, wat voldoende is om jaarlijks 6.750 batterijladingen voor auto's te kunnen verzorgen. Door de aanwezigheid van oplaadpunten wordt de kip-ei situatie doorbroken en is de weg vrij voor consumenten om over te gaan op echt schoon transport.

BRCC bv.

BRCC is een projectbureau voor advisering en ondersteuning bij fysisch-chemische productontwikkeling. Zij leveren gespecialiseerde hoogwaardige kennis en expertise, en doen opzet en uitvoering van innovatie- en/of subsidietrajecten voor industriële productiebedrijven.

Het ingediende project stelt duurzaam omgaan met grond- en afvalstoffen centraal. Vanuit de prefab betonindustrie is de behoefte ontstaan om een alternatief te vinden voor betonmallen die traditioneel van staal en hout zijn gemaakt. BRCC heeft hiertoe de zgn. Bio Flex Mould ontwikkeld.

Hanze Development

Hanze Development is actief in de zakelijke dienstverlening en stimuleert internationale handelsbetrekkingen met Noord Europa.

Het bedrijf wil in 2010 een zgn. duurzaamheidsevenement organiseren naar de "Green Capitals of Europe," Stockholm en Hamburg. Het doel van de rally is om te leren van "best practises" op het gebied van innovatie, duurzaamheid en milieu. Zo zullen er elektrische auto's meedoen en auto's op aardgas, biodiesel en bio-ethanol. Bij gebleken succes wordt het een jaarlijks terugkerend evenement.

Friendship Travel & Trade Company

Friendship Travel & Trade Company is actief op het gebied van reisorganisatie, consultancy en detailhandel. Zij organiseren bedrijfsmissies naar China, rondreizen in Europa voor mensen uit China, boeken reizen naar China en verkopen Chinese etenswaren, keukengerei en kunstartikelen.

Het bedrijf dingt mee met een duurzame herinrichting van het bedrijfspand, waarbij de focus ligt op energiebesparende maatregelen. Concreet houdt dit in: toepassing van een plafond van lichtdoorlatende golfplaten, het gebruik van energiezuinige koelkasten, het plaatsen van diepvriezers en koelkasten buiten direct zonlicht, en het bedekken van diepvriezers na sluitingstijd met extra isolerend materiaal, gebruik van spaarlampen, en het dimmen van lampen wanneer er geen bezoekers in de winkel zijn.

De Hoogzaak

De Hoogzaak is een uniek bedrijf dat luchtfoto's maakt met gebruik van een 15 meter hoog statief en vliegers.

Door de inzet van een statief en vliegers, is het gebruik van een vliegtuig niet nodig. Dit betekent minder CO₂ uitstoot, minder brandstof en dus minder milieubelasting.

La Compagnie

La Compagnie is een bureau voor strategie, marketing en communicatie. Men ontwikkelt dagelijks bijzondere concepten en campagnes. De inzending omvat de introductie van een nieuw label voor regionale duurzame kwaliteitsprodukten, Kelvin 292. Kelvin 292 wordt gelanceerd met een stijlvolle collectie duurzame wollen designtruien. De truien dragen direct bij aan energiebesparing en zijn geproduceerd met louter duurzame grondstoffen uit de regio.

Fred & Ginger

Fred & Ginger is een bedrijf dat actief is op het gebied van grafisch ontwerp & visuele communicatie. Fred & Ginger verzorgt grafische ontwerpen en visuele communicatie voor diverse ontwerp vragen van uiteenlopende partijen en biedt bijvoorbeeld concrete oplossingen in de vorm van drukwerk, evenementen of een website.

Samen met Platform GRAS, het architectuurcentrum van Groningen, werkt Fred & Ginger aan een reisgids voor de regio Groningen-Assen. Daarbij is men op zoek naar alternatieve, duurzame boekdrukoplossingen en vernieuwende distributiemethoden. Men werkt momenteel al met drukkers die waterloos drukken met plantaardige inkt, op bijvoorbeeld FSC-gecertificeerd papier of gerecycled papier. Nu wil men onderzoek doen naar een alternatief voor papier en de mogelijkheid van een hergebruikstelsel. Denk bijvoorbeeld aan een reisgids met statiegeldheffing.

Dingenmaker

Dingenmaker is een tweepersoonsbedrijf dat actief is op het gebied van evenementeninrichting, dat wil zeggen het bedenken van concepten voor evenementen (in opdracht of eigen beheer) en de daadwerkelijke realisering en inrichting ervan.

Het plan is om een mobiele Permacultuurkeuken te maken, waarin op traditionele wijze biologisch eten bereid wordt in een op hout gestookte oven met rookgasfilter. De electriciteit wordt opgewekt met zonnepanelen. Het hemelwater wordt opgevangen, gezuiverd en gebruikt. Water wordt verwarmd met zonnecollectoren en een draaibare parabolische spiegel op het dak van de keukentent. Zowel de inkoop van grondstoffen als het proces dat gemoeid is met de bereiding van de gerechten, is duurzaam ingericht. Bovendien draagt het biologische en vegetarische product zelf bij aan duurzaamheid, door de gezondheid en bewustwording van de mensen te vergroten. Het geheel moet een sterke voorbeeldfunctie hebben voor de bezoekers van evenementen.

EV-Garage

EV-Garage is een startend bedrijf dat dé plaats wil zijn waar mensen terecht kunnen voor alles op het gebied van elektrisch vervoer. Dat heeft volgens hen de toekomst.

De inzending behelst de ontwikkeling van een elektrisch aangedreven bakmobiel, die speciaal ontworpen is voor goederenvervoer. Het eerste prototype is er al en rijdt. Op dit moment wordt gewerkt aan een verbeterde versie die geschikt is voor productie. Uitgangspunten van deze inzending zijn: energiebesparing, toepassen van schonere energie en duurzame mobiliteit. Bij een gesloten bakopbouw kunnen in het deksel zonnepanelen geïntegreerd worden. Het product kan bijdragen aan een schoner en stiller binnenstadsvervoer.

Unica Installatiegroep bv.

Unica is een ingenieurs/ installatiebedrijf met duurzaamheid als een uitgangspunt in de bedrijfsstrategie.

Het gaat hier om een uniek energieconcept, dat bedacht is in de plannen voor het appartementencomplex Tasman Toren. Verwarming, koeling en warm tapwater is op basis van WKO in combinatie met warmteterugwinning vanuit het nabije Eemskanaal. Het eventuele piekvermogen wordt volledig elektrisch verzorgd. Een gasaansluiting is geheel overbodig. Dit is een baanbrekend concept en een voorbeeld voor de markt van woningbouw en utiliteitsbouw. Het leidt tot lagere kosten en een hoog comfort voor de bewoners en een perfecte balans van bodemopslag. Unica heeft in 2009 het milieucertificaat ISO 14001 behaald. In 2010 wil Unica de duurzaamste installateur van Nederland zijn.

Stiggelbout Slagwerk

Stiggelbout Slagwerk houdt zich bezig met import, groothandel, bouw, verkoop en reparatie van percussie-instrumenten.

Het bedrijf plant een nieuwe boom voor elke djembé uit Guinee Conakry die zij verkopen. Dat doen zij op een eigen terrein, op 60 kilometer van de hoofdstad. Uit een boom kunnen gemiddeld vijf djembé's gehaald worden, zodoende zullen er in de loop der jaren meer bomen staan dan bij het begin van dit project.

PROCES-Groningen bv.

PROCES-Groningen bv. is een onderzoekslaboratorium c.q adviesbureau dat onderzoek doet naar biogas in al zijn facetten.

Zij komen met het plan om een energie uitwisseling tot stand te brengen tussen een datacenter en een biovergister. Een datacenter heeft gemiddeld een vermogen van ca. 2 MW nodig om de servers die staan opgesteld, te koelen tot een niveau van ca. 30 °C. Een biovergister produceert per dag ca. 8.000 m³ biogas en heeft ca. 2½ MW nodig om zijn inhoud op temperatuur te houden. Het idee is nu om de warmte van het datacenter in te zetten om de biovergister te verwarmen.

Energieremmers

Energieremmers houdt zich bezig met het bevorderen van energiebesparing in de bestaande particuliere woningbouw.

Zij hebben alle spelers op het gebied van financiering en energiebesparing bij elkaar gebracht en benaderen de woningeigenaar op het juiste moment, via de juiste ingang, met de juiste financiering in de vorm van een speciale energiehypotheek en middels full-service via één loket. Het juiste moment is het tijdstip waarop de hypotheek moet worden aangepast en de juiste ingang is de hypotheekadviseur, vertrouwenspersoon van de woningeigenaar.

M & O Lighting Solutions

M & O Lighting Solutions is een jong bedrijf dat objectief advies geeft op het gebied van kwalitatief goede en duurzame verlichting, duurzaamheidsproducten en -processen, in- en verkoop van duurzame verlichting en realisatie en installatie van projecten.

Vanuit de aarzeling die zij zien bij consumenten en bedrijven om duurzaamheid daadwerkelijk toe te passen door alles dat daar bij komt kijken, willen zij een alles-in-één bedrijf zijn. Een bedrijf dat de benodigde vergunningen, het objectieve advies en de goede installaties kan leveren. Om die reden werken zij nauw samen met leveranciers van producten en slimme tools, als ook met kennisinstellingen en overheden.

Hoving Bouw

Hoving Bouw is een aannemersbedrijf dat actief is in renovatie en verbouw van woningen. In de timmerwerkplaats worden gevelelementen en overige timmerwerken geproduceerd.

Het bedrijf wil (hard)hout gaan toepassen alleen met het FSC certificaat. Men wil zich sterk maken voor de overschakeling naar FSC-(hard)hout als standaard. Daarbij acht het bedrijf het van belang dat er om FSC-(hard)hout wordt gevraagd in aan te besteden gemeentelijke bouwwerken, dat er eventueel subsidieregelingen komen voor particulieren en bedrijven die FSC-(hard)hout willen gebruiken en dat door de gemeente Groningen het gebruik van FSC-(hard)hout als beoordelingscriterium wordt gebruikt voor het verlenen van een bouwvergunning.

Group 4 Securicor

Group 4 Securicor is actief op het gebied van veiligheid en beveiliging. G4S voert diverse beveiligingsdiensten uit met een voertuig, waaronder alarmopvolging, collectieve beveiliging, open -en sluitrondes.

Zij hebben een project opgestart onder de titel : “de surveillancedienst wordt GROEN.“ Binnen dit project zijn als doelstellingen benoemd, het verminderen van het verbruik van fossiele brandstoffen met 10%, het starten met rijden op electriciteit, en het starten met rijden op aardgas. Het bedrijf is in het bezit van het Milieucertificaat ISO 14001. Zij denken een goede voorbeeldfunctie te kunnen vervullen naar bedrijven toe, door het uitvoeren van surveillances met elektrisch aangedreven voertuigen op bedrijventerreinen.

Adviesbureau van der Weele

Van der Weele is een adviesbureau voor installatietechniek en bouwfysica. Zij ondersteunen het ontwerpen van energiezuinige gebouwen en installatieconcepten.

Het bedrijf doet mee met het idee van een koppeling tussen aardgas gestookte installaties en duurzaam opgewekte elektrische energie, waarmee men bestaande veelal matig tot slecht geïsoleerde woningen wil verduurzamen. Het idee is ook te gebruiken in utiliteitsgebouwen. In het kort komt het idee erop neer dat een elektrisch aangedreven warmtepomp zodanig geïntegreerd wordt in het CV-systeem dat door optimale samenwerking tussen ketel en warmtepomp, deze warmtepomp 70% van de tijd in het stookseizoen effectief bruikbaar is voor verwarmingsdoeleinden.

GROEI 50 bv.

Groei 50 richt zich op de ontwikkeling van een totaalconcept voor energiebesparing dat zich in minder dan twee jaar tijd terugverdient en dat men wil vermarkten bij het MKB in binnen- en buitenland.

In samenwerking met het bedrijf QpoT bv. is een energiebesparingsconcept ontwikkeld. De kern daarvan wordt gevormd door de geavanceerde energiegebruiksanalyse en de simpele signalering die de klant op basis daarvan ontvangt, wanneer zijn energieverbruik te sterk toeneemt of te weinig afneemt. Naast besparingen bereikt door gedragsveranderingen, wordt gekeken welke technische maatregelen genomen kunnen worden voor verdere energiebesparing binnen de gestelde terugverdientijd. Ook kunnen de gerealiseerde besparingen naar de klanten toe gevisualiseerd en gecommuniceerd worden. Energiemonitoring, data-analyse en signalering gaan toegepast worden bij twee Albert Heijn Franchise Vestigingen in Groningen.

ODeQ bv.

ODeQ is een bedrijf in oprichting dat zich bezig houdt met het ontwikkelen en leveren van ICT-oplossingen met het oog op duurzaamheid en betrouwbaarheid.

Het bedrijf heeft een aantal jaren onderzocht hoe hardware op de meest efficiënte en duurzame manier kan worden ingezet. Inmiddels is er een goed en betrouwbaar systeem ontwikkeld dat het energieverbruik drastisch verlaagt en de capaciteit en houdbaarheid van de computer of server aanzienlijk verhoogt. Systemen zijn zo ingericht dat één computer in staat is om bv. acht of zestien werkplekken op volle kracht te laten werken, waardoor het energieverbruik daalt.

Smurfit Kappa Solid Board

Smurfit Kappa Solid Board is één van de grootste producenten van hoogwaardig massief karton, met vestigingen in Hoogkerk, Bad Nieuweschans, Oude Pekela, Coevorden en Wrexen (Duitsland). De grondstoffen voor massief karton bestaan uit gerecycled papier. Het bedrijf produceert ca. 500.000 ton hoogwaardig massief karton voor de grafische en de verpakkingmarkt.

Het bedrijf heeft een studie uit laten voeren naar de aspecten van duurzaamheid waarop men zich zou moeten richten. Deze studie gaf aan dat schaarste van fossiele grondstoffen en water steeds meer van belang zouden worden voor de bedrijfsvoering. Het bedrijf is aangehaakt bij de landelijke doelstelling binnen de papierindustrie waarin gestreefd wordt naar 30% energiebesparing in 2020. De afgeleide doelstelling voor 2011 is een besparing van 19% ten opzichte van 2008. Maatregelen voor 2009 en 2010 zijn o.a: terugdringen van waterverbruik en gebruik restwarmte, vermindering van het aantal transportbewegingen en verkennende studies naar de mogelijkheden van duurzame energie. Het bedrijf beschikt o.a over een ISO 14001 milieucertificaat en een FSC-certificaat voor verantwoord bosbeheer.

Biodys

Biodys is een bedrijf dat procesapparatuur voor duurzame energie bouwt en levert.

Bij de meeste vormen van energie opwekking vindt verbranding plaats. Deze verbranding leidt tot een onomkeerbare uitstoot van CO₂. Biodys gaat dit proces omkeren, namelijk de conversie van CO₂ naar biokolen, en daarbij tegelijkertijd energie opwekken.

Bonbonatelier Schlaman

Bonbonatelier Schlaman is een bedrijf dat zich bezig houdt met productie en verkoop van chocolade producten. De producten worden op een ambachtelijke manier gemaakt. Bijna alle gebruikte grondstoffen zijn biologisch. Verpakkingen en het materiaal om die dicht te maken zijn duurzaam.

Het bedrijf gaat heel bewust om met temperatuurinstellingen van machines en hulpapparaten en bespaart daarmee al voor het derde jaar op rij 5% electriciteit. Tevens is in 2009 49% gas bespaard en 45% water. Men gebruikt groene stroom en heeft een fietsplan. 99% van de chocolade is biologisch en Fair Trade. Opvulmateriaal voor het versturen van goederen is biologisch afbreekbaar. In 2008 is een Duurzaam Innovatie Advies uitgevoerd, waaruit een aantal verbeterpunten naar voren kwam die inmiddels grotendeels zijn gerealiseerd.

3 Procedure, criteria en jury

Deelname

De deelname aan de prijsvraag stond open voor alle bedrijven uit de gemeente Groningen, zowel bedrijven uit de binnenstad als bedrijven op de bedrijventerreinen. De inschrijving voor de prijsvraag liep van oktober 2009 tot en met eind december 2009. De deelnemers is gevraagd om hun inzending aan de hand van de beantwoording van de hieronder weergegeven vragen op te stellen en in te sturen naar de Milieudienst, gemeente Groningen.

1. Geef een beknopte omschrijving van uw plan(nen), liefst met de titel van uw plan(nen), waarbij u duidelijk maakt op welke innovatieve manier u in uw bedrijfspand, in uw productieproces of met uw product of dienst **één of meer** van de volgende zaken in 2009 hebt gerealiseerd, dan wel binnen 2 jaar denkt te realiseren:
  - energiebesparing en toepassen, opwekken en/of inkopen van duurzame energie
  - bevorderen van duurzame mobiliteit
  - duurzaam omgaan met grond- en afvalstoffen
  - duurzaam ondernemen en innovatie
  - vervullen van een voorbeeldfunctie
2. Heeft u dit plan in 2009 gerealiseerd of gaat u dit plan binnen 2 jaar realiseren?
3. In welk opzicht is/zijn dit plan/deze plannen vernieuwend en waarin onderscheidt u zich dus van anderen?
4. Hoe bent u op het idee gekomen voor uw plan(nen)?
5. Zijn er risico's aan verbonden?
6. Is het project economisch rendabel?
7. In hoeverre combineert uw bedrijf milieudoelstellingen (Planet) en economische doelstellingen (Profit) met sociale doelstellingen (People)?
8. Eén van de criteria van de Prijsvraag is dat het winnende plan een voorbeeldfunctie moet hebben voor andere ondernemers. Heeft u ideeën over hoe u zelf actief kunt bijdragen aan die voorbeeldfunctie?

Beoordelingscriteria

De jury heeft vervolgens de inzendingen, aan de hand van een aantal vragen, beoordeeld op basis van de volgende aspecten:

1. energiebesparing en duurzame energie
2. duurzame mobiliteit
3. duurzaam omgaan met grond- en afvalstoffen
4. duurzaam ondernemen en innovatie en
5. de voorbeeldfunctie voor andere bedrijven

De vragen die daarbij gebruikt zijn, luiden:

Ad. 1: *Energiebesparing en duurzame energie*

- Is er sprake van energiebesparing of energie-efficiency en waar bestaat die uit?
- Heeft deze energiebesparing alléén betrekking op het gebouw, het productieproces, of een product of dienst? Of heeft de besparing betrekking op een combinatie hiervan?
- Geeft het bedrijf nog op andere wijze invulling aan energiebesparing?
- Wordt er duurzame energie opgewekt op de eigen bedrijfslocatie, wordt er duurzame energie gebruikt die door anderen binnen de gemeente Groningen wordt opgewekt, of wordt er groene stroom en/of groen gas ingekocht?

Ad 2.: *Duurzame mobiliteit*

- Heeft het bedrijf maatregelen genomen om de uitstoot van schadelijke stoffen door het eigen wagenpark te beperken?
- In hoeverre wordt er in het wagenpark van het bedrijf gebruik gemaakt van schonere en meer klimaatneutrale brandstoffen (bijvoorbeeld aardgas, biobrandstoffen, waterstof of elektriciteit)?
- In hoeverre stimuleert het bedrijf het gebruik van alternatieven voor individueel autogebruik? (bijvoorbeeld carpoolen, fietsen, openbaar vervoer)?
- Geeft het bedrijf dit ook vorm middels een vervoersmanagementplan?
- Geeft het bedrijf nog op andere manieren invulling aan duurzame mobiliteit?

Ad 3.: *Duurzaam omgaan met grondstoffen en afvalstoffen*

- Laat de ondernemer duurzaam omgaan met grondstoffen en afvalstoffen meewegen in het inkoopproces?
- Op welke wijze worden producten ontworpen en in hoeverre wordt rekening gehouden met de daarin verwerkte grondstoffen (bijvoorbeeld of ze zonder milieuschade gecomposteerd kunnen worden en dus niet gestort of verbrand hoeven te worden of zonder kwaliteitsverlies hergebruikt kunnen worden)?
- In hoeverre worden afvalstoffen hergebruikt, hetzij in het eigen bedrijfsproces, hetzij door anderen?
- Geeft het bedrijf nog op andere wijze invulling aan het duurzaam omgaan met grondstoffen en afvalstoffen?

Ad 4: *Duurzaam ondernemen en innovatie*

- In hoeverre combineert de onderneming inspanningen op het gebied van duurzaamheid (Planet) en economie (Profit) met inspanningen op sociaal gebied (People)?
- Is er sprake van duurzaamheid door toepassing van een vernieuwende manier van bouwen, een vernieuwend productieproces, een vernieuwende dienst of product?
- Is er sprake van duurzaamheid door een nieuwe toepassing of een nieuwe combinatie van toepassingen?
- Is het plan technisch en praktisch haalbaar en uitvoerbaar?

Ad 5: Voorbeeldfunctie

- Kan het plan als voorbeeld dienen voor andere bedrijven en geeft de deelnemer helder aan hoe hij/zij hieraan invulling denkt te geven?
- Hoe wordt het commitment t.a.v. duurzaamheid voor de buitenwacht zichtbaar gemaakt, bijvoorbeeld op de website, in de producten of in de projecten die worden uitgevoerd?

De jury

Een deskundige jury heeft de inzendingen beoordeeld. Deze jury bestond uit:

Jannie Visscher	wethouder van de gemeente Groningen (voorzitter)
Frank Broersma	regiomanager van de Noordelijke Kamer van Koophandel
Wim van Gemert	lector Energietransitie aan het Energie Kennis Centrum van de Hanzehogeschool
Arno Gielen	directeur van TechnologieCentrum Noord-Nederland.

In een tweetal bijeenkomsten heeft de jury zich een oordeel gevormd over de inzendingen. In de laatste bijeenkomst is een keuze gemaakt van de winnaar van de aanmoedigingsprijs en de winnaar van de hoofdprijs.

De jury was tevreden over het aantal van 29 deelnemers, dat weer hoger was dan het jaar daarvoor, en verrast door de diversiteit en creativiteit van de inzendingen. Duurzaam Ondernemen begint gelukkig steeds meer ingang te vinden bij ondernemers, zowel in de binnenstad als op de bedrijventerreinen, en gaat goed samen met economisch gewin.

4 Verantwoording en bekendmaking van de aanmoedigingsprijs

Er zijn door de jury twee deelnemers genomineerd voor de aanmoedigingsprijs.

Beschrijving van de eerste genomineerde

De eerste genomineerde is een bedrijf met zes locaties, waarvan er zich vijf in Groningen bevinden. Mensen spelen hier een belangrijke rol, en daar moet je dan ook, in de visie van dit bedrijf, beginnen met duurzaamheid. Bewustwording is immers de eerste stap die je zet. Dus is er in het afgelopen jaar veel met de medewerkers van gedachten gewisseld en zijn hun ideeën opgenomen in een duurzaamheidsplan voor alle locaties. Daarbij is er naar gestreefd om op een niet-technische wijze een integraal plan te maken. Natuurlijk waren er in het begin veel vragen bij de medewerkers, zoals: "Wat is nu eigenlijk duurzaamheid, waar moeten we dan aan voldoen, en hoeveel budget hebben we ter beschikking?" Uiteindelijk ontstond daarbij een goed plan met voldoende draagvlak, waarvan in 2009 o.a. de volgende zaken al zijn gerealiseerd:

- een fietsenplan
- het plaatsen van spaarlampen of ledlampen
- afvalscheiding
- energiezuinige apparatuur en dubbelzijdig printen
- aanschaf van duurzaam speelgoed

Dat energiebesparing direct lonend is, bleek uit de eindafrekening van het energiebedrijf, waarbij voor drie locaties een aanzienlijk geldbedrag terugontvangen werd door het bedrijf.

In de komende twee jaar wil men o.a. de volgende zaken gaan realiseren:

- opvang en gebruik van regenwater
- waterzijdig inregelen van de CV-installatie
- het plaatsen van zonnepanelen
- inkoop groene stroom
- gebruik van auto's die op duurzame brandstoffen rijden
- gebruik van biologische voedingsproducten

Oordeel van de jury over de eerste genomineerde voor de aanmoedigingsprijs

De jury is van mening dat dit bedrijf concreet en praktisch invulling geeft aan duurzaamheid in de brede zin, zoals gesteld in de voorwaarden van de prijsvraag. Ook benadrukte de jury de goede voorbeeldfunctie van dit bedrijf voor jong en oud, gelet op de aard van de werkzaamheden van dit bedrijf.

Beschrijving van de tweede genomineerde

De tweede genomineerde is een familiebedrijf dat door twee mensen gerund wordt. Hoogstaande kwaliteit leveren, de juiste sfeer creëren en natuurlijk ecologisch verantwoord handelen, zijn enkele van de kernwaarden van dit bedrijf. Dit dragen zij uit in hun kernactiviteit en dat is: het bedenken van concepten voor evenementen en de daadwerkelijke realisering en inrichting daarvan. Zij hebben het plan opgevat om een kunstzinnig vormgegeven, duurzame, mobiele en milieuvriendelijke keuken te bouwen die ingezet kan worden bij manifestaties en evenementen. Daarbij wordt o.a gebruik gemaakt van:

- een voertuig dat rijdt op aardgas
- energie, opgewekt met zonnepanelen en zonnecollectoren
- opvang en gebruik van regenwater
- gebruik van biologische voedingsproducten
- beperking van afvalstoffen

Op deze manier wil men een aantal mogelijkheden op het gebied van duurzaamheid bij een groot publiek in beeld brengen. Daarnaast komen mensen op deze manier in aanraking met een gezond alternatief voor de "fastfood-cultuur". In de zomer van 2010 wordt hiermee een pilot gedraaid op verschillende festivals, waarna het op basis van de opgedane ervaringen begin 2011 definitief vorm gegeven zal worden.

Oordeel van de jury over de tweede genomineerde voor de aanmoedigingsprijs

De jury is zeer gecharmeerd van dit plan, vindt het getuigen van veel creativiteit en constateert dat er ook een goed bedrijfsplan onder ligt. Er wordt aan meerdere duurzaamheidsaspecten invulling gegeven. De voorbeeldfunctie komt goed tot zijn recht door de aanwezigheid op evenementen en festivals waar veel bezoekers komen.

Bekendmaking van de winnaar van de aanmoedigingsprijs

De jury vindt dat beide genomineerden niet voor elkaar onderdoen en is daarom tot het besluit gekomen om aan beide deelnemers elk een aanmoedigingsprijs toe te kennen.

De winnaars van de aanmoedigingsprijs bij de prijsvraag Duurzaamste Ondernemer 2009 zijn daarmee geworden:

Kids First Kinderopvang

en

Dingenmaker

5 Verantwoording en bekendmaking van de hoofdprijs

Er zijn door de jury twee deelnemers genomineerd voor de hoofdprijs.

Beschrijving van de eerste genomineerde

Eigenlijk is deze genomineerde een bedrijf dat bestaat uit drie deelbedrijven, die zich respectievelijk bezig houden met printen en kopiëren, drukken, en de handel in kantoorbenodigdheden. Het bedrijf beschikt over hypermoderne druk- en printapparatuur, waardoor er eigenlijk geen kwaliteitsverschillen meer zijn tussen druk- en printwerk. Daarmee is het een totaalleverancier op het grafische vlak, die de klant op maat kan bedienen. Zo'n drie jaar geleden werd er een nieuw pand betrokken, waarbij o.a het volgende is gedaan:

- toepassing van de meest recente technieken voor energie
- hergebruik van de bij de productie vrijkomende warmte voor verwarming
- gebruik van sensoren om de niet-productieruimtes, alléén indien nodig, te verlichten
- registreren, verzamelen en beperken van afvalstromen

Inmiddels heeft het bedrijf een milieucertificaat ISO 14001 verkregen en momenteel is men bezig om ook het FSC-papiercertificaat te behalen. Er zijn plannen om voor het gehele bedrijf auto's op aardgas in gebruik te nemen en zodra er een algemeen MVO-certificaat is, wil men ook daarvoor in aanmerking komen.

De nieuwe printers die twee jaar geleden aangeschaft zijn, kunnen alle papiersoorten verwerken die in de drukkerij gebruikt worden. Na veel inspanning en experimenteren is het ook gelukt om de kleurinstellingen van printers en drukpersen zo in te stellen, dat de resultaten van print- en drukwerk nauwelijks van elkaar te onderscheiden zijn. Dat heeft als voordeel dat er veel minder grondstoffen worden verbruikt, omdat er bij nieuwe vraag kleinere hoeveelheden kunnen worden bijgeprint, afgestemd op de vraag van de klant.

Oordeel van de jury over de eerste genomineerde

De jury is van mening dat het bedrijf op een goede manier maatschappelijk verantwoord bezig is. Naast het treffen van diverse duurzaamheidsmaatregelen bij de bouw van het nieuwe pand, borgt het bedrijf een en ander met het behaalde milieucertificaat ISO 14001. En de jury waardeert positief dat het bedrijf doorgaat met verdere verduurzaming. Over de afstemming van kwaliteit van druk- en printwerk heeft het bedrijf, naar het oordeel van de jury, goed nagedacht. Het is innovatief, leidt tot een besparing op het verbruik van grondstoffen en kostenbesparing voor de klant.

Beschrijving van de tweede genomineerde

De tweede genomineerde is een bedrijf dat actief is in onderhoud en verbetering van bestaand vastgoed. Duurzaam werken, in de zin van een gebouw zo lang mogelijk in stand zien te houden met gebruik van zo weinig mogelijk belastende middelen, was altijd al een belangrijk gegeven bij dit bedrijf. Maar het besef groeide dat het nog veel beter en duurzamer kan, bijvoorbeeld door de kennismaking met het gedachtegoed van Cradle-to-Cradle. Er werd uiteindelijk gekozen voor twee speerpunten:

- het verduurzamen van de eigen organisatie
- het verduurzamen van de bestaande gebouwde omgeving

Bij de invulling van het verduurzamen van de eigen organisatie is o.a. gekozen voor:

- dubbelzijdig printen
- bedrijfsauto's op aardgas, gebruik van de fiets en elektrische scooter
- proefproject toepassing van natuurverf.

Bij gepland groot onderhoud van de vestiging in Groningen, zijn o.a. de volgende maatregelen genomen:

- toepassing van recyclebare dakbedekking
- gebruik fotokatalytische verf
- toepassing Cradle-to-Cradle tapijt
- gebruik van groene stroom
- diverse energiebesparende maatregelen

Na de eerste, min of meer losstaande, duurzaamheidsmaatregelen ontstond behoefte aan een meer structurele aanpak. Daartoe heeft men een Duurzaam Innovatie Advies laten opstellen, waarin de lijnen voor de komende jaren zijn uitgewerkt, zoals :

- toepassing van een groen dak
- onderzoek naar hergebruik van materialen
- invoering energiemanagement voor het pand
- onderzoek duurzaam vervoer
- invoering van een milieumanagementsysteem

Het bedrijf is daarnaast ook de initiatiefnemer van het samenwerkingsverband FARENO. Hierin werken vijf bedrijven samen aan o.a de ontwikkeling van een systematiek voor het verduurzamen van de bestaande gebouwde omgeving. FARENO geldt in deze branche als absolute koploper op het gebied van duurzaamheid en de plannen die zij hebben zijn dan ook zeker innovatief te noemen.

Dit jaar viert het bedrijf zijn 75-jarig jubileum. In dat kader wordt dit jaar voor elke euro omzet een percentage in een fonds gestort dat zich richt op hulpverlening aan mensen in extreme armoedesituaties.

Oordeel van de jury over de tweede genomineerde

De jury is van mening dat dit bedrijf positief scoort op alle gevraagde duurzaamheidsaspecten. Naar het oordeel van de jury onderscheidt het bedrijf zich hierin dat men, naast de verduurzaming van de eigen organisatie, ook het initiatief heeft genomen tot intensieve samenwerking in de branche met een focus op duurzaamheid in de gehele keten. Daarmee vervult het bedrijf een uitstekende voorbeeldfunctie en laat goed zien dat Duurzaam Ondernemen een continu proces van verbetering is.

Bekendmaking van de winnaar van de hoofdprijs

De namen van de twee bedrijven die genomineerd zijn voor de hoofdprijs, zijn respectievelijk:

**Wm Veenstra Groep
en
Schilders de Vries**

De jury is van mening dat beide genomineerden een goed voorbeeld zijn van Duurzaam Ondernemen. Beide hebben reeds de nodige duurzaamheidsmaatregelen getroffen in hun bedrijf en geven daar de komende jaren verder invulling aan. Maar naar het oordeel van de jury, is één van de twee genomineerden nog een stap verder gegaan en heeft het initiatief genomen voor een samenwerkingsproject met andere bedrijven, om te komen tot verduurzaming van de branche. Het is vooral daarom dat:

De winnaar van de hoofdprijs en daarmee de Duurzaamste Ondernemer van 2009, is geworden:

SCHILDERS DE VRIES !!